

Szerkesztőség  
Arad, Acsev-palota.

Kiadóhivatal

Bulv. Regele Ferdinand 4/22  
(József főherceg-ut.)

(Aradi Nyomda Vállalat)

Sürgönycim: Közlöny, Arad

Telefonszám:

Szerkesztőség és kiadóhivatal

151.

# ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

\* Főszerkesztő: STAUBER JÓZSEF. \*

ELOFIZETES

HELYBEN ÉS VIDEKEN

Egész évre ... .. 720 Lej  
Fél évre ... .. 360 Lej  
Negyed évre ... .. 180 Lej  
Havonta ... .. 60 Lej

Hirdetések díjazásáért szerinti:  
Megjelenik naponta reggel.

Egyen szám ára 4 lej, vasárnap  
5 lej. Bucurestiben 50 banival  
több.

## Elégtételt kaptunk

végre, miniszteri elégtételt. A cégtábla-adók ügyében pontot tett a miniszter most, amikor kimondotta: a magyar és német nyelv Romániában nem tekinthető idegen nyelveknek. Mennyit harcolt az erdélyi magyarság azért, hogy új hazájában minden hivatalos fórum és hatóság ismerje el teljes jogú állampolgárnak, ne tekintse anyanyelvét idegennek. Milyen meggyőző érveket sorakoztattunk fel egymás mellé, amíg el tudtuk érni, hogy végre nem tekintenek többé bennünket idegennek ebben az országban, amelyet a békeszerződés új hazának jelölt ki.

Emlékezzünk csak vissza. Amikor megjelent a híres rendelet, a mely lehetővé tette a városnak, hogy új adók kerekítésével fokozza a jövedelmüket, horribilis cégtábla adókat állapítottak meg az idegen nyelvű táblákra. Küldöttségek mentek a városokhoz, egyik memorandum a másikat követte és ezekben a jogászok és a kereskedői tömörülések vezetői kimutatták, hogy Erdélyben, ebben a háromnyelvű országrészben a magyar és német nyelv nem lehet idegen és a cégtábla-adó kivetésénél sem szabad több adót megállapítani a magyar feliratokra, mint a románra. Nem használt semmit. A városok mereven ragaszkodtak álláspontjaikhoz: idegen nyelvek deklaráltak a magyar nyelvet és ezzel formálisan idegen állampolgárnak is a magyart. Az egyéb adókkal és illetékekkel agyon-sújtott kereskedők nem akarták még a súlyos cégtáblaadót is megfizetni és inkább átfestették cégtábláikat csak románra, minthogy fizessék a súlyos adókat. De az anyagi részen kívül fáj a magyarságnak még a megkülönböztetés is és ugyyszólván minden erdélyi városban megfellebbezték a városok határozatait.

Cluj felebbeszésére már leérkezett a miniszteri válasz, amely világosan és félre nem érthetően kimondja, hogy Erdélyben a magyar és a német nyelv nem tekinthető idegennek, mert ebben az országrészben tömegben él ilyen nyelvű lakosság és a cégtábla-adó kivetésénél nem lehet ezek kárára megkülönböztetést tenni. Ez a magyarság körében kétségtelenül megnyugvást okozó miniszteri rendelet fényes elégtétel a magyarságnak. Ezután most már csak egy következhet: a cégtáblarendelet revíziója. Minden nappal sikerül egy kis eredményt elérnünk magyarságunk érdekében. E mostani eredmény értékes, mert végre hivatalosan is elismerik, hogy a kisebbségek nyelve nem lehet idegen Romániában.

## Bratianu a dunai államok békéjéért.

A miniszterelnök nyilatkozata a bécsi sajtó részére. — Nagy összeesküvést fedeztek fel Bucuresti közelében. — Dagad a bucurestii utlevélpanama.

Bécsből jelentik: Bratianu Ionel miniszterelnök nyilatkozott a sajtó munkatársai előtt bécsi látogatásának céljáról. — Azért jöttem Bécsbe — mondotta a miniszterelnök, — hogy a dunai államok megnyugvásának és 'békéjének' művét folytassam, mert ez a törekvés a román politikának is főfeladata. Románia szívén fekszik, hogy egész Európa, de különösen a dunai államok békéjéért dolgozzon, melyben jelentékeny szerepe van Bécsnek is, ahol politikai érzelmeimre és szándékaimra visszhangot találtam.

Bucurestiből jelentik: A fővárosi közbiztonsági hatóságok értesítést kaptak, hogy a Bucuresttől 15 kilométerre fekvő Slohovia és

Clintani községekben nagykiterjedésű összeesküvésnek jöttek nyomára. A hatóságok kiszállottak a községekbe, ahol több rejtett muni-cióraktárt fedeztek fel. Minden jel arra mutat, hogy kommunista összeesküvésről lehet szó.

Bucurestiből jelentik: Az Universal közli, hogy a belügyminiszterium utlevélosztályában felfedezett panamák ügyében a vizsgálatot erélyesen folytatják. Tegnap egy bizottság jelent meg a belügyminiszteriumban és átvizsgálta a kérdéses regisztereket. Franasovici belügyi államtitkár egyenes útját a vizsgálatot a legnagysabbb rangú tisztviselőkre is kiterjesztik, mivel a legtöbb hamisított utlevelen Franasovici aláírása szerepel.

Maris, népjóléti miniszter: Orlandis. Az új kabinet a parlament jobboldali elemeiből áll.

## Uj utakon az iskolapolitika.

Engedélyezik több bezárt felekezeti iskola működését. — Egyelőre csak a német iskolák vannak soron.

(Saját tudósítónktól.) A kormány kisebbségi iskolapolitikájában ugylátszik lényeges változás következik be a kisebbségek javára. Jelentette a Közlöny, hogy Duca külügyminiszter külföldi utjáról visszatérése után értekezletre ült össze Anghiescu közoktatásiügyi és Tatarescu kisebbségi miniszterrel. A külügyminiszter a külföldi hangulatáról számolt be minisztertársainak és főképpen az iskolapolitikának a kisebbségekkel szemben való megváltoztatását ajánlotta a közoktatásiügyi miniszternek. Ezt bizonyítják azok a most kiadott rendelkezések, amelyek több, a legutóbb beszüntetett kisebbségi iskola működését ismét engedélyezik. Egyelőre azonban sajnos, főképpen csak német iskolákról van szó. Így a timisoarai (temesvári) tankerületi főigazgatóság most fogja kézhez venni a miniszternek azt a rendelkezését, a melynek értelmében a dettai, a zombolyai és a perjámosi német középiskolákat, amelyek működését ennek a tanévnek az elején szüntették be, ismét engedélyezik. Az újra engedélyezett középiskolák közül a dettai és a perjámosi négy, a zombolyai pedig nyolcosztályos. Ugyancsak érdekes és fontos rendelkezés, amely azonban már ugylátszik az összes kisebbségi iskolákra vonatkozik, hogy ezenkívül az első és második elemi osztályokban csak anyanyelvükön lehet tanítani a gyermekeket. Valószínűnek látszik, hogy az első rendeleteket újabbak fogják követni és csak ezek lesznek alkalmasak a lelkek megnyugtására.

Nizzában elfogták Matteotti egyik gyilkosát. Marseillei jelentés arról ad hírt, hogy Nizzában letartóztatták Malooria volt olasz hadseregparancsnokot, Matteotti egyik gyilkosát. A nizzai olasz fő konzulátus szerzett tudomást először, hogy Matteotti gyilkosa Nizzában tartózkodik barátjával és egyik cinkostársával.

## Inog a talaj Macdonald alatt.

Előtérben az angol parlament feloszlata. — A volt német gyarmatok sorsa. — Uj kormány alakult Görögországban.

Londonból táviratozzák: A munkáspárt ma tartott nagygyűlése elvetette azt az indítványt, a mely azt javasolta, hogy a kommunistákat vegyék fel a munkáspártba. A nagygyűlés egyhangúlag bizalmat szavazott a kormánynak és felhívja, hogy forduljon a néphez és annál tiltakozzon a méltatlan eljárás ellen, amelyben a parlament részesíti a kormányt. Hivatalos közlés szerint a konzervatívok kijelentették, hogy a liberálisok indítványa fölött való szavazás során leszavazzák a kormányt. Lehetségesnek tartják azonban, hogy a liberális indítványt leveszik a napirendről, miután a kormány leszavazása esetén ugy Baldwin konzervatív pártjának, mint Macdonald munkáspártjának sok mandátuma veszélybe kerülne. Tény azonban, hogy a mai minisztertanácsban a kormány elhatározta, hogy amennyiben az alsóház a kormányt leszavazná, akkor Macdonald kérni fogja a királytól az alsóház feloszlataát.

Francia minisztertanács foglalkozott a német kölcsönrel.

(Páris, október 8.) Herriot miniszterelnök elnöklésével ma ban-

kárértekezlet volt, amely a német kölcsön ügyével foglalkozott. A bankárok elvben megígérték közreműködésüket a Párisban kibocsátandó 3 millió angol fontos és hét százalékos német kölcsön lejegyzésében. Lapértésülések szerint a francia minisztertanács foglalkozott a német gyarmatok kérdésével, amelyeket a háború után elvettek Németországtól. A minisztertanácsban is az a meggyőződés lett urrá, hogy Németországnak szüksége van gyarmatokra. Már csak azért is mert a folytonos népszaporulat is veszélyezteti Európa állandó békéjét. Ha Németország belép a Népszövetségbe, akkor a franciák nem kifogásolnák azt, hogy mandátumot kapjon volt gyarmataim.

Uj kormány Görögországban.

Athénből táviratozzák: Az új görög kormány ma megalakult és le is tette az esküt. Miniszterelnök és hadügyminiszter: Michalokopulus, külügyi és tengerészeti miniszter: Russos, igazságügyminiszter: Csicseklis, belügyminiszter: Conditis, pénzügyminiszter: Gocsis, közoktatásiügyi miniszter: Psiridis, közlekedésügyi miniszter:

**Coolidge 16.071, La Follette 5.596, Dawes 3.792.**

**Az amerikai elnökválasztás. — A „The Literary Digest” próbaszavazásának első eredménye. — A demokrata-párt válsága.**

Newyorkból jelentik: „The Literary Digest”, az egyik legkönyvösebb és legtekintélyesebb amerikai heti folyóirat, minden elnökválasztás előtt próbaszavazást rendez egész Amerika területén s ez a próbaszavazás mindig oly sok szavazót ölel fel, hogy ennek eredményétől majdnem biztosan lehet következtetni az igazi szavazás eredményére.

Ebben az évben 15 millió szavazólapot bocsátott ki ez a folyóirat. A szavazólapok első turnusa most érkezett vissza. Egyelőre csak 25.000 próbaszavazat ismeretes, miután azonban ezek különböző államokból származnak, már ezekből is lehet bizonyos következtetéseket és tanulságokat levonni. A huszonegyezer egynéhány visszaérkezett szavazat megosztása a következő: Coolidge, a republikánus párt szimpatikus jelöltjére esett 16.071 szavazat. La Follette, a harmadik vagy progresszív párt jelöltjére, 5596 és Dawes, a demokrata párt jelöltjére 3792. A kaotikus választási harcban és lármában egyelőre ez a három adat az egyetlen több-kévéssé objektív alap, amelyre támaszkodva jósolni lehet. Más lapok is rendeztek ugyan már próbaszavazást, s ezek közül legjelentékenyebb a Heart-lapok olvasóinak szavazása, de erre támaszkodni kevésbé lehet, mert Heart, akinek Amerikában 23 napilapja van, a leghatározottabban

La Follette mellett foglalt állást s lapjaiban őt támogatja.

A Heart-lapok szavazásának eredménye szeptember 10-ike körül a következő volt: La Follette 36.443 szavazat, Coolidge 34.078, és Dawes 15.738. Ha a két szavazást összehasonlítjuk és számításba vesszük azt, hogy egyik pártatlan, a másikat pedig egy párt-szolgálatban álló laptröszt gyűjtötte össze, akkor a kettőből körülbelül ugyanazt állapíthatjuk meg.

Coolidge fölényét mutatja

**A Valerián-ügy újabb szenzációja.**

**Thomka ezredes nyílt levele. — Gyávának bélyegzi Kosztkát. — Valerián a lovagiasság mintaképe volt.**

(Budapest, október 8.) Valerián huszárezredes tragédiájának újabb fordulata az a levél, amelyet Thomka Zoltán huszárezredes intézett a Pesti Hirlaphoz. Thomka Zoltán a háború előtt az aradi honvédhuszárezrednél teljesített szolgálatot, mint százados és ezért levele kétszeres érdeklődésre tarthat számot. Thomka fáj lalja levelében, hogy Valerián gyáva szoknyavadásznak állítja be, aki elcsábítja legjobb barátja feleségét, a becsületszavát megszegi és a felelősségrevonásból elszalad. Kosztká ellenben az eddigi beállítás szerint a férfiaság megtestesítője, a becsület bosszúálló nemtője. Thomka levelében azonban beigazolja, hogy Valerián nem csábította el az asszonyt, te-

mind a két szavazás és mind a kettő rendkívül lesújtó a demokrata pártra nézve. Dawes, a demokrata jelöltje, mind a két szavazásnál gyenge harmadik.

A The Literary Digest a próba szavazás első eredményét érdekes politikai tanulmány keretében közli. Rengeteg adat felsorolásával elemezi a választási helyzetet. Nagyon érdekes a statisztikának az a része, amely azt mutatja meg, hogy az új harmadik párt honnan szerzi szavazóit. Eszerint La Follette egyes államokban szép számú szavazót hódított el Coolidge-tól, de majdnem mindent a demokrata táborából sikerült híveinek tulnyomó részét toboroznia. Ez is a demokrata párt súlyos válságát mutatja.

reálítás, ami nem passzol a demokratia keretébe a többi dolgokkal együtt. Thomka ezredes levelében kiemeli, hogy védtelen embert magyarral nem öl meg. Valerián Zsigmond alezredes nemes lelku és ami gondolkozásu ember volt, a magyar katonatiszt típusa, akit a mai és polgári körökben szerettek és becsültek, a huszárijai pedig imádták. Végül még kikel az ezredes az ellen, hogy a tetteit beszámíthatatlanságával mentegetik. Hangoztatja, hogy ismerjük már a harctérről ezt a típust, aki fejvesztetten menekült és futtában mindig a tábori konyhához talált. Az aradi származásu ezredes levele a magyar fővárosban óriási feltűnést keltett.

**A magyarság elégtétele**

Miniszteri rendelet kimondja, hogy a magyar nyelv nem tekinthető idegennek.

Clujról jelentik: A cégtáblák ügyében nagyfontosságú rendelet érkezett ma a városi prefekturára. A 23800 szám alatt kelt belügyminiszteri rendelet kimondja, hogy a magyar és német nyelvek nem tekinthetők idegen nyelveknek, ha a cégtábla szövege a kisebbségi nyelven kívül románul is fel van tüntetve. Minden más nyelvet a rendelet idegen nyelveknek tekint és az ilyen szövegű cégtáblák után a maximális adó vethető ki.

— Nagy skarlátjárvány Jassiban. Bucuresti. A belügyminiszteriumhoz érkezett jelentés szerint Jassiban nagymérvű skarlátjárvány dúl. A halottak száma máris igen nagy. A hatóságok megtették a szükséges intézkedéseket a járvány elfojtására.

**TARCA**

Holnap reggel...

Írta: Sebestyén József.

(Kis fehérre meszelt szoba. A sarokban pókháló. A szoba bútorzata egy zvalulatlan asztal és két pad. Az asztalon gyertya ég. A szin mögött ácsolás, kopácsolás hallatszik. Két fiatalember ül az asztalra könyökölve. Mereven bámulnak a gyertyafénybe annak az embernek letargiájával, aki már minden szörnyű izgalmon túl megnyugodott, mert minden mind egy.)

**Az egyik:** Hát holnap reggel...  
**A másik:** Még mindig arról beszélés? Hát elvégeztetett. Holnap reggel felakasztanak...  
**Az egyik:** Vajjon egyhanguan ítélték fölöttünk?  
**A másik:** Nem mindegy az nekem? A legfontosabbat tudod és most a részletkérdések érdekelnek ebben az órában?  
**Az egyik:** Csitt! Hallod-e? Mi

ilyen durván, érzéketlenül, hangosan dolgoznak ezek kint. Hallod? Borzasztó! Még énekelnek is. Szörnyű! Azt fujják kórusban: Ausgerechnet Bananen! Hát nincs ezeknek lelkük?

**A másik:** Ne izgulj! Persze, hogy van lelkük, persze, hogy fáj nekik, ha megütköznek a kalapáccsal, fáj, ha a gyerekük meg betegszik. De ne gondold azt hogy a mi örömlenket ünneplik, a mi szerencsétlenségünket gvaszofják. Énekelnek, mert nem érdekli őket a mi esetünk. Énekelnek, mert könnyebben megy nekik így a munka. Taktusban verik be a szöveget.

**Az egyik:** Istenem, ha az anyám ezt megérte volna! De talán jobb is így. Talán az izgalom megölte volna. Hiszen én voltam szemefénye, mindene. Most egyedül állok, nincs senkim. Menyaszonyom még az eset előtti elhagyott.  
**A másik:** Romantikus lélek vagy. Én egyedül állok és ez erős ségem. Nem artozom senkinek fe

lelősséggel.

**Az egyik:** Tudod mi a legborzasztóbb? Az a sok ember, a kiváncsiak hada. Nem érteneik semmihez, nem is érdekli őket a mi személyünk, csak ott vannak, bántó megjegyzéseket tesznek, gyilkos kritikát gyakorolnak felöttünk. Pedig ha belátnának lelkünkbe...

**A másik:** ...akkor sem értenének, nem látnának semmit bennünk. A tömeg, tömeg. Ebbe bele kell nyugodnod.

**Az egyik:** És az a hivatalos ceremónia is bosszantó. A nagyfejűek cilinderben és redingótban. A hatóságok nagyképviselői. Olyan arccal járnak kelnek, mint ha ebben az aktusban a legfontosabb tényezőik lennének.

**A másik (keserű kacagással):** Pedig végre is bennünk akasztanak fel, ugy-e? Hahaha!

**Az egyik:** Bánt ez a cinizmusod. Vérgig bánt. Te, a legjobb barátom, aki közös sorsof visel velem, legalább ebben a sorsoföntő órában kellene, hogy velem légy

és ne bánt meg.

**A másik:** En egy szóval se bántottalak!

**Az egyik:** De gunyos Facagásoddal. Értsd meg ember, ez az óra életem legizgatóbb órája, most nincs kedvem tréfára, nem tudok gunyos nevetést hallani, most minden idegszálam fel van korbácsolva, mert holnap reggel olyan dolog történik meg velem, ami még soha sem történt, holnap reggel...

(A kopácsolás megszűnik. Kint hajnalodik. A beszüdő fény még sápadtabbra váltja a két fiatal ember arcát. Az ajtó kinyílik. Egy hatalmas termetű fekete alak jelenik meg az ajtóban. Pál pillanatilag némán áll, nézi a fiatalembereket, aztán dübörgő hangon meg szólal.)

**Az ember:** Nagyságos urak kérem, a képeket becsomagoltuk a ládába. A kocsi itt van már, vihetjük a tárlatra. Sietni kell, mert már korán felakasztják a képeket. A kocsi husz lej előleget kér.

(Függöny).

## Nagy botrány a magyar nemzetgyűlésen

Rakovszky belügyminiszter megvádolja Macdonaldot. Az orosz—magyar szerződés éles bírálata.

(Budapest, október 8.) A nemzetgyűlés új ülészakájának mai ülése izgalomban gazdag volt. Az elnöki megnyitó után Szabó Imre képviselő azt tette szóvá, hogy amikor több pestkörnyéki helység szociáldemokrata választói előtt beszélni akart, akkor Szentmiklóssy rendőrkapitány a gyűléseket betiltotta azzal, hogy a közigazgatás ténykedéseit nem engedi bírálni. Amikor pedig a képviselő el akart utazni, a kapitány kijelentette, hogyha a képviselő mentelmi jogának megsértésére mer hivatkozni, akkor megpofozza. Szabó bejelentette mentelmi jogának megsértését, amit a fájvédők és a szociálisták zajos közbeszólással kísérték. Érdekes, hogy a fájvédők is helyeselték Szabónak. A fővárosi új választásokkal kapcsolatban Saly Endre szociálista szólalt fel és a választói lista rosszhiszemű összeállítását bírálta. A listából, tanárokat, orvosokat és ügyvédekét hagytak ki azzal, hogy nincsen érettségijük. Végül hangsúlyozta, hogy a fővárosnak nincsen külön választó listára szüksége, hanem ki kell mondani, hogy mindenkinek van szavazati joga, akinek az általános választásoknál szavazati joga volt. Meskó Zoltán a belügyminisztert támadja, mert Heim Jacquesnek, aki a Sényi-féle szálami-ügy egyik kontreminörje volt, meghosszabbította tartózkodási engedélyét, mert török állampolgár. Rothenstein Mór szociálista a szeptember huszonnyolcadiki rendőrtárat tette szóvá, amely a szociálista népgyűlések tömegei ellen intéztek. Szerinte az összetűzésnek a rendőri közegek tapintatlansága volt az oka.

Eckhardt Tibor nagy figyelem közepette mondta el beszédét, a melyben az orosz—magyar szerződés ellen foglalt állást. Szerinte a szerződés ügye a nemzetgyűlés elé tartozik és nem sorolható azok közé az esetek közé, amelyeket a szanalási törvényjavaslat sorol fel és amelyben a kormány a nemzetgyűlés megkérdezése nélkül dönthetne. Tiltakozását jelenti be a nemzet keresztény többsége nevében a magántulajdont és a keresztény nemzeti gondolatot semmibe vevő szovjettel való megállapodás ellen. Amikor arról beszélt, hogy népbiztosok egyes érdekcsoportok részvényeit maguknak szerzik meg, akkor a baloldaltól Rakovszky belügyminiszter felé kiáltották:

— Ott is vannak ingyen részvények.

Rakovszky belügyminiszter: — Macdonald kapta az ingyen részvényeket!

Óriási zaj keletkezett a belügyminiszternek erre a közbeszólására, az egész baloldal felzúdult és egymást követték az élesebbnél-élesebb közbeszólások a belügyminiszter felé.

— Az angol miniszterelnököt sértegeti! — kiáltották. Majd azt követelték az elnöktől, hogy utasítsa rendre a belügyminisztert az angol miniszterelnök megsértéséért.

Lendvai István fájvédő: — Macdonald nem magyar belügyminiszter, tehát nem kapott ingyen részvényeket!

Reisinger Ferenc szociálista: — Kun Bélával pakliznak és Macdonaldot gyanúsítják.

Óriási zaj, az elnök hosszasan rázza a csengőt, de a rendet nem tudja helyreállítani. A baloldaltól állandóan a belügyminiszter rendreutastását sürgetik. Ruppert Rezső is közbeszól: — Egy ióbarátnkkal így bánnak!

Horváth Zoltán függetlenségi: — Egy osztrák főherceget megvé-

denek, de Macdonald nem kap itt védelmet!

A belügyminiszter is szólni akart valamit, de a baloldal állandó zajongása közben egyetlen szavát sem lehetett érteni. Gróf Eethlen István miniszterelnök a belügyminiszter mellett ül és néma szemlélője a botránynak. Majd később Nagy Vince is közbekiált: — A szovjetet védik, Macdonaldot támadják. Ez mégis csak butaság!

Eckhardt a szovjet részletes kritikájával fejezte be beszédét, majd azt hangsúlyozta, hogy a két állam között kereskedelmi szerződést lehet kötni ugyanis, ha a diplomáciai érintkezést nem veszik fel. A szovjet emberei diplomáciai jogaikkal, szerinte vissza fognak élni és azokat kommunista propaganda szervezésére fogják felhasználni.

## Herriot Párisba hívja a magyar radikális képviselőket.

Világszövetséget akar alapítani a demokratikus eszmék képviselőire.

Budapestről jelentik: Érdekes meghívó érkezett Budapestre a nemzetgyűlés baloldali radikális képviselőihez. A meghívót Herriot francia miniszterelnök küldte, a ki Párisba konferenciára hívja őket. Herriot a meghívóban azt írja, hogy egész Európában össze kell fogni a demokratikus elemeket, mert kitűnt, hogy egyes kormányok nem tudják helyreállítani a szétrombolt Európát. Ehez Európa hasonló gondolkodású tömegek, illetőleg pártjainak közfoglalása szükséges. Ezeknek fel-

adata, hogy restaurálják a békét. A francia forradalom eszméi azok, amelyeket tovább kell fejleszteni. Nem akar ez belcavatkozás lenni a nemzetek életébe, hanem csupán egy szövetség alapításáról van szó, amely ezekkel a kérdésekkel hatékonyabban foglalkozni fog. A felhívásban még azt is mondja Herriot, hogy a reparáció kérdésében csak olyan álláspontot tart helyesnek, amely tisztán a lerombolt területek helyreállítására irányul.

## A magyar hercegi nász.

Budapestre érkezett József Ferenc főherceg és fiatal felesége. — Fényes fogadtatás.

(Budapest, október 8.) Fényes ünnepségek keretében fogadták Budapesten József főherceg fiát, József Ferenc főherceget, aki most tartotta esküvőjét a szászországi Sibyllenortban a szász exkirály leányával Anna királyi hercegnővel. A fiatal főhercegi pár a Magyar Folyam és Tengerhajózási részvénytársaság Zsófia nevű termes gözöselével érkezett meg a magyar fővárosba és a hajót Domony Mór, a társaság vezérigazgatója vezette be a budapesti kikötőbe. A főhercegi pár fogadtatására a társadalmi élet számos kiválósága és ezrekre menő tömeg jelent meg a kikötőben. Amikor feltűnt az ifjú pár hozó hajó, a parancsnoki hid mellett állottak József Ferenc főherceg és felesége s zsebkendőlobogtatással üdvözölték a rájuk várakozókat. A hajóra elsőként József főherceg, Augusztá, Zsófia és Magda főhercegnők szállottak fel és üdvözölték először az ifjú párt. József Ferenc főherceg egyenruhában, Anna főhercegnő pedig bokáig érő aranybrokát csipkével diszitett ruhában léptek partra. — Denk Gusztáv vezérkari ezredes, aki a kormányzó képviselőjében

jelent meg, német nyelven üdvözölte az ifjú párt. Utána Bárczy István helyettes államtitkár a miniszterelnök nevében üdvözölte őket, majd dr. Sipőcz Jenő polgármester üdvözlőbeszéde után fehér rózsacsokrot nyújtott át a fiatal főhercegszónynak. József Ferenc főherceg köszönőszavai után a Magyar Asz szonyok Nemzeti Szövetsége nevében Ágoston Gézáné mondott beszédet Anna főhercegnőhöz, aki magyar nyelven mondott ezért köszönetet. A beszédnek hosszú sorát a Budapesten tartózkodó spanyol torreadorok sárgacsokros szónoka zárta be, aki spanyol nyelven mondott üdvözlőt. Az üdvözlő beszéd elhangzása után a főhercegi család és kísérete diszhintókba szállott és a koronázási templomba hajtottak. Az utvonat mentén mindenütt hatalmas tömeg élenezte a fiatal párt. A Mátyás templom előtt iskolás gyermekek sorfala és ismét ezrekre menő tömeg várta a főhercegi párt. Amikor a menet megérkezett a templomhoz, repülőgépjelent meg a térség fölött, amelyről Kreybig Mária, Kreybig tábornok leánya margitszigeti rózsákat szórt le.

A templom bejáratnál az iskolás leányok valóságos virágesővel borították el a főhercegi nászkocsif.

A templomban Csernoch János hercegprimás és Schioppa pápai nuncius mondottak háladó istentiszteletet Mészáros érseki helynök és számos főpap segédletével. Az istentiszteleten Sugár Viktor karnagy orgonált. Hubay Jenő a világhírű magyar hegedűművész hegedült és Pilinszky Zsigmond, az Operaház tagja énekelt. A misén résztvettek Horthy Miklós kormányzó, a főhercegi család, Lipót bajor herceg és felesége Gizella főhercegnő, gróf Apponyi Albert, gróf Csáky Kálmán honvédelmi miniszter, Nagy Pál, Jankó Kocsárd és Belitska Sándor tábornokok, Kánya Kálmán meghatalmazott miniszter, gróf Bánfiy Miklós, báró Wlassits Gyula és még számosan. A mise után a templom előtt várakozó autókba és kocsikba szállottak és a közönség viharos éljenzése közepette hajtottak József főherceg palotájába, hol dezsöné volt. Este iényes fogadóestély volt és ezen mutatták be a fiatal párt a társaságoknak. Az estélyen jelen volt a kormányzó, a kormány minden tagja, az arisztokrácia és a diplomáciai kar, az egyetemi rektorok, valamint a katonai és polgári társadalom számos kiválósága.

## Országos bélyegkiállítás Aradon.

Aradi és temesvári kiállító díjat nyert a mostani bucaresti bélyegkiállítás. — Ferdinánd király szenvedélyes bélyeggyűjtő.

(Saját tudósítónktól.) Most fejeződött be a 3-án megnyitott első romániai országos bélyegkiállítás Bucarestiben. A romániai bélyeggyűjtés és kereskedelem az utóbbi esztendőben olyan hatalmas fejlődést mutatott, hogy a mostani kiállítás a tavalyi bécsi bélyegkiállítást is felülmulta. A kiállítás érdekessége, hogy azon egy aradi bélyegkereskedő és egy temesvári nagy gyűjtő szép díjakat nyertek. A kiállításra az aradi kulturpalota nagyterménél sokkal nagyobb két hatalmas terem felt meg szebbnél-szebb anyaggal. 250 kiállító vett részt az országos kiállításon és kiállított bélyegeik értéke meghaladta a 700 millió lejt. A propagandajellegű kiállításon csak jelenték telen üzleteket kötöttek, miután ez a kiállításnak nem is volt célja. A legnagyobb feltűnést a kiállításón Mateescu simaiai prefektus anyaga keltette, aki a régi híres ökörfejes román bélyegekből 30 darabot állított ki és csak ez a kis sorozat 100 millió lej értéket képviselt. Aradról csak Fischer Sándor bélyegkereskedő vett részt a kiállításán, aki egyedül két díjat nyert. Egy ezüst érmet a filatelia terén kifejtett eredményes munkásságáért és egy művészi szépségű bronz érmet általános feltűnést keltett gyűjteményének szépségéért és rendezettségéért. Ferdinánd király

# NAGY GÉZA fényképész,

Arad, Bul. Reg. Maria 8. sz. (v. Andrásy-tér 22. sz.) alatt földszinten levő fotoszalonjában finom és izléses portré, valamint természetű gyermekfelvételek, továbbá kis képek után nagy fall képek izléses művészi kivitelben készülnek. 5303

maga is szenvedélyes bélyeggyűjtő, aki igen élénken érdeklődött a kiállítás iránt. Tekintettel a kiállítás hatalmas sikerére Fischer aradi bélyegkereskedő azt indítványozta, hogy a jövő évben az országos kiállítást Aradon rendezzék meg. Fischer Sándor indítványát elfogadták és az Aradi Bélyeggyűjtők Egyesületét bízzák meg majd a jövő évi országos kiállítás megrendezésével, amely a

Kulturpalota helyiségében lesz. A nagyszabású kiállításra, amelyet Fischer eredményes munkássága szerzett meg Aradnak, már most megteszik az előkészületeket. A temesváriak közül *Fiatska* Antal nagy gyűjtő aranyérmeket kapott gyönyörű gyűjteményének jutalmazására a bucaresti kiállítás zsűrijétől. Az aradi kiállítás iránt már most országszerte nagy érdeklődés nyilvánul meg.

## Magyar részvények amerikai reklám szolgálatában

Százezerszámra viszik ki Amerikába a kiscimlett magyar részvényeket.

Budapestről jelentik: Az utóbbi napokban egyre több dollárt ajánlottak fel a Nemzeti Banknak s kértek kiscimlett papirokra, hadikölcsön és fővárosi kötvénykölcsönökre Newyorkba szóló kiviteli engedélyeket. A Nemzeti Bank most percek alatt intézi el az ilyen kérelmeket, mert hiszen abban a pillanatban, amint a rendeletben megállapított valuta vagy deviza felajánlatik, nincs többé semmi akadálya a papirok kiszállításának. A feltűnő csak az volt, hogy főleg a Városi Bankra, Mercur Bankra, Dorogi Gummirra, hadikölcsönre és fővárosi kötvények kiviteliére szolt az engedelem iránti kérvény. Természetesen kiszállításra kerültek komoly valórok is, de hozzávetőleg se olyan mennyiségben, mint a kisebb árfoiya-

mu részvények. Annak is hirtelen, hogy Amerika részére főleg egyes cimlett papirokat s lehetőleg 100 koronás névértékű kötvényeket keresnek. A papirokat new yorki igen tekintélyes bankcégek vásároltatják, még pedig olyan áruházak megbízásából, amelyeknek jelentős magyar vásárló publikumuk van, azzal, hogy egy-egy néhány centbe kerülő magyar részvényt magukhoz édesgessék a magyarokat, főleg a szép kiállítású részvények hoznak sok vevőt az élelmes kereskedőknek. Egy ilyen részvény kint Amerikában a bankárok minden nyereségével alig került 16-15 centbe, így hát már 10 dolláros vásárlásoknál is boldogithatják vele üzletfeleiket. A mai napig több százezer részvény ment ki ilyen célból.

rez. Sok küzdelem és megnevelés előzte meg amíg Bartók és általában a modern zene oda jutott, ahol ma áll és a közönség szélesebb rétegei számára is hozzáférhetővé vált. Ebből az alkalmából érdekes lesz egy kis tekintést nyújtani Bartók eddigi zenei munkásságáról.

Minden egyénisége és jellegzetessége dacára Bartók nem ragaszkodik bizonyos egységhez, változhatlan stilushoz. Nem mondható sem expresszionistának, sem impresszionistának, sem romantikusnak, hanem a legkülönbözőbb elemeket vegyíti és használja fel zenéjében; ugyszólván minden kifejezési mód mestere, de mindent saját egyéniségében olvaszt fel.

A nagyközönség nálunk főleg a zenei apróságait ismeri. Téves volna azonban őt csak mintattisztának tartani, sőt éppen egyike azon keveseknek, akik a nagy stílus és koncepció mesterei. Kompozícióiban mindenütt a nemzeti és népi elemre támaszkodik. Még az ugynevezett abszolút zenefelkompozíciókban (quartettek stb.) is felcsillan a népdal.

Eddigi zenei munkássága több periódusra oszlik. Az elsőbe tartozik a „Gyászinduló”, két *Rhapsodia* zenekarra és zongorára és a zenekari *Suite*. Ez utóbbi igazi ifjúkori mestermű, melyet utolsó kottájáig hatalmas öserő és energia hat át. A kiforratlanságnak — mint más ifjúkori munkáknál — nyoma sincs benne.

A második periódushoz sorozhatjuk a két zenekari képet és az első vonósnégyest. A nemzeti elem itt kissé háttérbe szorul, a

fel fogás és stílus mind elvontabb és mélyebb lesz. A Suitben még kápráztató és csillogó hangszereles helyt ad egy nemesebb és egyszerűbb polifoniának.

Ezután igen termékeny időszak következik. Ide sorozhatók: a *Bagatellek*, a *Román táncok*, *Burleszkok*, *A dalok*, *a 10 kis darab* és a *négy sirató ének*. Minden egyszerűségük dacára igen nehezen interpretálható művek. Minden nuánsz egy-egy gondolat és kifejezés megtestesülése. Majd a nagyvonalú művek következnek, mint például a második *vonósnégyes*, — mely a század egyik legjelentékenyebb alkotása — a *pantomim* és a *zongora-suite*, mely utóbbi különösen harmadik és negyedik tételében utólráhetetlen. — Bartók ma alig negyven egynehány éves. Feléle ivelő pályájának még nem ért a zenitjéhez. Az energia és öserő szinte kiapadhatatlanul buzog még belőle. Sőt talán működésének legjelentősebb és legérettebb etapjához most érkezett el. Dr. Szelle Károly.

\* Az aradi városi színház műsora. Csütörtökön: *Árvácska* operette. Bemutató előadás. Pénteken: *Árvácska* operette. Szombaton: *Árvácska* operette.

\* *Árvácska*, Fekete Mihály szingagató sorra hozza az újdonságokat. Ma nyolcadik napja játszik a színház és ebből három esik operett bemutatóra. A csupa szentimentalizmus Mézeskalács után a *Huncut* a lányban bécsi muzsika vonult fel s most az *Árvácska* ismét magyar színpadi szerzők munkája. A szövegíró Bus-Fekete László, aki egy Amerikából hazakerült dollárkirályt visz a nézők elé. Ez a dollárkirály szerelmes lesz egy árva bolti lányba, de szerelmét előbb kipróbálandó, ügyvédje útján vagyont juttat neki

## SZÍNHÁZI MŰVÉSZLET

### Mihályiné két leánya.

Próza bemutatja az aradi színházban.

Bus-Fekete László nevét a színházi pénztárakban jó márkának tartják. Néhány operettlibrettó és vígjáték szerzője, amelyek közül egyik-másik szokatlanul nagy sikert aratott. A „Buzavirág” egyfolytában 150 előadást ért meg Budapesten, a „28-as operett” librettójával szintén szép sikert könyvelhetett el. Külső sikert — Bus-Fekete László a közönségnek dolgozik, nem akar erveket, mint kasszasikert, sok előadást és talán még sok lapsót is. Irodalmi ambíciói nincsenek. Történései, alakjai, a cselekmény feltalálása felszínesek. Szórakoztat. Ezt akarja és ez el is éri. Nem maradvány érték, amit ad, az előadás után elfelejtjük Bus-Fekete minden ötletét és darabjainak egész történetét, de három óra hosszat szórakoztatott velük. A „Mihályiné két leánya” is ilyen darab. Mihályiné férjhez akarja adni két leányát és ez sok vígjátéki bonyodalmon keresztül végül is sikerül neki. Férfőértékek, találka a le-

génylakáson, néhány félszeg alak, sok ötlet és kedvesség, ez minden. A közönségnek azonban tegnap este a darab és az előadás is tetszett. Mihályiné alakja a legjobb szerep a darabban. Sárközy Blanka alakította és az anyós nem mindig rokonszenves alakját sok kedvességgel ruházta fel. F. Sugár Teri kedves volt, Fekete Irén rutinos és intelligens színésznő. Ők voltak Mihályiné leányai. Darvas Ernő ötletesen és kedvesen játszotta meg a félszeg férfi szerepét. Nagyszerű vígjátéki figurájával ismét bizonyosságát adta, hogy legjobb vígjátéki színésztünk. Mészáros Béla markáns színekkel rajzolta meg az Afrika-utazót. Rosenzweig Ilgnyők szerepében pedig *Szabadtól* ismét kabinetalakítást kaptunk. Kisebb szerepeikben *Misoga*, *Soór* Jenő és a többi epizódszereplők jók voltak. A szereptudás és a szereplők helyes mozgása a rendezőt és a társulat figyelemzettségét dicsérik. (b. l.)

### Bartók Béla művészetéről

Aradnak ma este ritka zenei ünnepe lesz. Bartók Béla — az immár világhírt zeneszerző jött hozzánk. A modern zene apostola ő, aki a magyar zenének az egész világban dicsőséget sze-

# S. EISENSTÄDTER

szücs- és szörmeáruháza aradi fiókja.  
Arad, Str. Alexandri (Salacz-ucca) 1. sz.  
(Sándor v. Kelet hírlapiroda régi helyiségében)

különleges őszi és téli árjegyzéke:

sportkabátok 3900 — lejtől  
boák ... .. 600 — lejtől

szörmebundák, sportkabátok, echapok és  
különböző boákban állandóan nagy készlet.  
Különböző szörmek és szörme ruhadíszek.

Megrendelések és javítások pontosan és jutányosan eszközöltetnek.

Fiók: Központ: Fiók:  
Timișoara. CLUJ. Alba-Iulia.

je. A  
a legért...  
bemutatásán...  
már megkezdtek  
relem királyából, Eisler...  
a Balga szüzből. Shaw Ördög...  
borája című színműben Fekete Mi-  
hály színigazgató is fellép. Készülő-  
dik a társulat Zilahy Lajosnak Ha-  
zajáró lélek című darabjára és Sha-  
kespeare Velencei kalmárjára, mely-  
nek címszerepét ugyancsak Fekete  
Mihály játssza.

## INTOLERANCE?

Bartók Béla egyetlen zongora-  
hangversenyét ma csütörtökön tart-  
ja a Kulturpalotában. Jegyek már  
csak nagyon korlátozott számban kap-  
hatók Oláh Sándor könyvkereskedé-  
sében. Figyelmeztetjük a közönsé-  
get, hogy miután üldhely már csak  
nagyon kevés áll rendelkezésre,  
ajánlatos jegyekből idejekorán gon-  
doskodni, nehogy bárki is elessen e  
nagy szabású kulturünnepélyen való  
részvételtől.

Bartók Etus sikere Csehszlo-  
vákiában. Prágából jelentik: Az ara-  
di színház volt primadonnája Bartó-  
kó Etus az idei szezonban Faragó  
Odön kassai színigazgatóhoz szer-  
ződött. A kitűnő művész jelentős  
sikereket arat. Legutóbb Léván a  
Stambul rózsája operettben nagy si-  
kerrel lépett fel és az ottani lapok a  
legnagyobb elragadtatás hangján  
írják Bartók Etus művészi teljesít-  
ményéről.

Arad város közegészségügye.  
Arad város orvosi hivatala ma dél-  
előtt állította össze az elmúlt hónap  
egészségügyi statisztikáját. Szeptem-  
ber hónapban 53 házasságkötés tör-  
tént az anyakönyvi hivatalban. Be-  
jelentettek 90 születést és 93 halálo-  
zást. Az orvosi hivatalban 15 tifusz,  
7 vörheny, 3 difteritisz és 1 tetanusz  
bejelentés történt. A kórházban  
szeptember hónapban 459, a gyer-  
mekkórházban 176, a poliklinikán  
235 és a tudógondozóban 236 bete-  
get ápoltak.

A jap...

Egy japáni költő Harokice Sci-  
moni, fölkereste magányában  
Gabriele d'Annunziót s furcsa do-  
logról beszélgetett vele. Azt kérte  
tőle, hogy a nagy talián költő se-  
gítsen életre kelteni a régi, barcos  
és hazafias japáni lelket.

Küldetéséről ezt mondta:

— Átnyújtottam d'Annunzio-  
nak egy hosszú, japáni nyelven  
írt vagy inkább rajzolt kérvényt,  
mely husz centiméter széles és  
két méter hosszú, selyem, papír-  
borítékba van zárva s rózsaszín  
pecséttel van lepecsételve. Ebben  
a kérvényben kifejezzük végtelen  
bámulatunkat „a költészet atyja  
iránt”. Számunkra ő nem idegen,  
hanem megszemélyesítője évezre-  
des eszményünknek, ki a régi har-  
cosok fegyelmét egyesíti a poéták  
képzeletével. Most hazánk sorsát  
a jövődö gyermekeire óhajtjuk  
bizni, kik majd felépítik a holnap  
császárságát. Arra kérjük D'An-  
nunziót, írjon számunkra egy nem-  
zei himnuszt, melyet majd a Kis-  
japán gyermekek szavalnak és  
éneknek, mutassa meg számunkra  
a helyes utat. A költő még nem ha-  
tározott, gondolkozási időt kért.  
Említette, hogy már sokszor el-  
akart repülni Rómából Tokióba.  
Ha megtisztel látogatásával, ün-  
nepiesen fogadjuk őt fővárosunk-  
ban s egy hónapig vendégünk  
lesz. Rendelkezésére bocsátunk

Uszó házán gesa...  
majd kiszolgálják őt.

## Változások az aradi bírói karban.

Éles Simon járásbíró Brádra he-  
lyezték. — Megérkezett bírói áthel-  
lyezhetetlenségek.

(Saját tudósítónktól.) A Moni-  
torul Oficial ma érkezett száma  
ismét több aradi és aradmegyei  
törvényszéki és járásbíró áthelyez-  
hetetlenségét hozta. Áthelyezhetet-  
len lett Széll Lajos dr. aradi járás-  
bíró, akiről az utóbbi napokban az  
a hír terjedt el, hogy az igazság-  
ügyminisztérium Besszarábiába  
helyezte át. Ezt véglegesen megcá-  
folja a mai hivatalos lap. Zih Jó-  
zsef aradi, Aknay Andor ineni, Er-  
dős Mátyás butteni, Farkas Lajos  
dr. ineni, Popovics Péter és Rot-  
tár Sándor máriaradnai, Panek  
Norbert sirlai járásbírók, Stoines-  
cu Constantin és Orezeanu Romu-  
lusz aradi törvényszéki bírók is  
áthelyezhetetlenek lettek. Anghe-  
ne György sirlai járásbíró az ara-  
di törvényszékhez helyezték át a  
rendelkezési állományba helye-  
zett Szabó István bíró helyébe.  
Éles Simon aradi járásbíró Brádra,  
Kovács Mihály ineni járásbíró  
Aradra helyezték át. Kálmán Fe-  
renc aradi és Galay Kálmán kisje-  
női járásbírókat a rendelkezési ál-  
lományba helyezték. Nyékhegyi

drea...  
Egyszersmin...  
lomástól és üzle-  
favasárjasi elszámo-  
zó aktákat is. Ezt azona-  
birták az ügyesség rende-  
re bocsátani, mert a magasra-  
üzletvezetőségi tisztviselők köve-  
lésére a vasutigazgatóság felter-  
jesztette az aktákat a bucarestii  
vasuti vezérigazgatósághoz.

Vasutas körökben mind na-  
gyobb izgalommal tárgyalják az  
esetet. Ugyanis azt a kérdést ve-  
tették fel, hogy Pop igazgató mi-  
ért utalt ki 28.000 lej jutalmat  
Mandreának, amikor a státus sze-  
rint saját hatáskörében legfeljebb  
1000 lejt utalhat ki. A negyedik  
bizottság, amely az ügygel foglal-  
kozott világosan megállapította a  
síkkasztást és így ovatosságból  
ki kellett volna hallgatni a síkkasz-  
tó felügyelőt, akiről ma senkinek  
tudja hová tűnt. Pop vasutigazga-  
tó részletes jelentést is terjesztett  
fel Bucurestibe, ahol a legnagyobb  
eréllyel fejezik be a már nagyon  
elhúzódó síkkasztási ügyet.

Dramát legjobban Shakespeare  
írt; de poloskát egyedül LOVAS  
írt. Arad, Str. Oituz (Illés-u.) 111.

...ugyanis  
...lik naponta  
...nagy munka- és  
...jelent a vonat ké-  
...Azonkívül Zimándról,  
...és Ötvenesről lájják el  
...lakosságát és a háromne-  
...nyolckor érkező vonat miatt a  
...adok nem kaphatják meg kellő  
...klóban a tejet. A gyermekek, akik-  
...nek reggel 8 órára kell iskolába  
...menni, rendszerint reggeli nélkül  
...kénytelenek hazulról távozni, vagy  
...legjobb esetben a tegnapi tejet kell  
...elfogyasztaniok. A város vezetősége  
...ma tárgyalja a kérvényt és úgy hatá-  
...rozott, hogy azt pártolólág átteszi  
...a CFR kerületi igazgatóságához.

**INTOLERANCE?**

— Az aradi vasuti katasztróia ügye. Serb Milán, az aradi vasut államás főnökhelyettese annak a közlésére kéri lapunkat, hogy az emlékeztetés aradi vasuti katasztróia ügyében a vasuti fegyelmi bizottság még nem hozta meg döntését. A bizottság csak legközelebb ül össze tárgyalásra és akkor dönt majd a bünyesség kérdésében. Mindazon hírek, amelyek a forgalmi személyzet-tal kapcsolatban a katasztróia ra vonatkozólag megjelentek, nélkülöznek minden komoly alapot.

**INTOLERANCE?**

— A hölgyek csakis Rozsnyay-féle Serrail-crémet használjanak.

...althei nagy zsidóünnep-  
pen beállított a templomba egy szegényes külsejű öreg zsidó. Miután ilyenkor drága belépő-jegyek vannak, a jegyszedő — egy másik öreg zsidó — erélyesen megkérdezte a lútsorsostól:

— Hol a jegy?  
A látogató dadogva válaszolt:

— Én csak egy percre akarok bemenni. Sürgős üzleti ügyet kell megbeszélnem a sógorommal!

A jegyszedő erre ráripakodott:

— Maga svindler! Maga imádkozni akar!

— Szálloda, kávéház, vendéglő, bodega és korcsmatulajdonosok jelentkezése. A temesvári rendőrprefektura a következő hirdetményt bocsájtotta ki: Hivatkozással az idegenek és nyilvános helyiségek ellenőrzéséről szóló törvény 16. paragrafusára, felkéretnek az összes temesvári szálloda, kávéház, vendéglő, bodega és korcsmatulajdonosok, hogy jelen rendelet közzétételétől számított 8 napon belül jelentkezzenek a temesvári rendőrprefektura I. em. 67. sz. szobában, magukkal hozva kérvényüket a nyitási engedély megadása végett. Akik jelen rendeletnek nem tesznek eleget, azok a törvény szerint büntetve lesznek. Dr. Valeriu Liuba, rendőrprefektus.

— Könyvek felárban Kerpelnél.

...romai  
...kuratura. Egy férj szó-  
...akozásaiból. Pillanattfelvétel a Köz-  
...ponti kabarében anno 1924. stb. az  
...Erdélyi Élet e heti szenzációs szá-  
...mából.

— A timisoarai prefektus a csaló könyvügnökök ellen. Dr. Liuba Valér, timisoarai prefektus ma rendeletet adott ki, hogy minden hirdetés-vagy könyvügnök, aki előfizetéseket akar gyűjteni, jelentkezzen nála és csak igazolvánnyal ellátva gyűjthet. Ez a rendelet főleg a sok csaló ellen irányul, akik az utóbbi időben szinte elárasztják Bánátot és Erdélyt. Az utóbbi napokban is egy ismeretlen ügynök gyűjtött előfizetéseket az Ozmán Birodalom Szabad-ságharca című könyvre és nagy összegek felvétele után ismeretlen helyre szökött. A prefektus szigorú rendelete folytán a közönséget megóvjaja hasonló csalóktól.

**Ketten beszélnek....**

- A. Mond kérlek mi az az Intolerance? A lapok tele vannak vele és a városban is mindenki csak arról beszél.
- B. Lassan beszélj kérlek, mert még valaki megtalálja hallani.
- A. No és az baj volna ha valaki meghallaná, hogy téled mit kérdelek?
- B. Bajnak éppen nem baj, de szegényleném, hogy barátom vagy és nem tudod, hogy az Intolerance a legszébb filmremek? 2019g

**engedélyezte az aradi mozi-darabok.**

(Saját tudósítónktól.) Mára az aradi Uránia mozgó színházban az Ilona című magyar tárgyú film színmű volt műsorra tűzve. A filmet már napok óta hirdette a mozgószínház igazgatósága és így annál nagyobb meglepetést kellett, hogy délután négy órakor egy rendőrtiszt egy detektiv kíséretében megjelent Salamon Bélánál, a színház igazgatójánál és közölte vele, hogy a rendőrprefektura rendelkezése következtében a film lejátzását megtiltják. A rendelkezést nem okolták meg semmivel. A mozgószínház igazgatója azonnal Filotti Zamfir rendőrprefektushoz sietett, akinek bejelentette, hogy a film bemutatója már régen megtörtént és a magyar tárgyú darab játzását a bucarestii belügyi cenzura is engedélyezte. A cenzura döntéséről a színház írásbeli igazolást tud felmutatni. A rendőrprefektus azonnal kiment a helyszínére és meggyőződött arról, hogy az igazgató által bementetett adatok megfelelnek a valóságnak és ezért megadta szóbeli engedélyét a film újrajátzásához. A rendőrprefektus gyors intézkedése következtében a délutáni előadásokat zavartalanul megkezdheték.

**Siron tul.**  
Dráma. : Lilla Grey, Petrus Iare, Zilahi Gyula, Pásztor és Pásztor Ferencel. : Ma este 8 órára és 10 órára az aradi Apollóban.

# KÖZGAZDASÁG

## Ujabb nagy bankbukás Bécsben.

A Nordisch-österreichische Bank 24 milliárdos passzívája. — Előkelő károsultak.

Bécsből jelentik: Az osztrák fővárosnak egy újabb pénzügyi szenzációja van. Az ország egyik tekintélyes, nagy bankja a Nordisch-österreichische Bank megbukott. A bank nagy reklámmal dolgozott, azonban a tőzsdén nagy összegeket veszített. Így kénytelen volt önmaga ellen kényszeregyezséget kérni 24 milliárd passzívával és 15.7 milliárd aktívával. A kény-

szeregyezséget megelőzőleg a bank vezérigazgatója eilen érkezett számos feljelentés miatt. Waldegg Ottó vezérigazgatót tartóztatták. Beavatottak véleménye szerint von Royen aligazgató letartóztatása is kiüszöbön áll. A feljelentők között szerepel Margit toszkánai nagyhercegnő, Thurr Taxis Albert herceg felesége, akit két milliárddal károsított meg.

## A lei nagyanyu emelkedése Zürichben.

2.80-ra emelkedett az árfolyama.

(Saját tudósítónktól.) A román valuta emelkedő tendenciájában a tegnapi 2.77.50-es árfolyamáról a mai nyitásban 2.82.50-re ugrott, a zárásban pedig 2.80-as kurzuson jegyezték a lejt. A magánforgalom a mai zsidó ünnep miatt üzletelen volt.

HELYI VALUTAÁRAK. (Október 8.) Francia frank 9.90, svájci frank 36, dollár 181, dinár 2.70, szokol 5.55, lira 8.15, angol font 820. **Kifizetések:** Budapest 415, Bécs 372, Prága 5.50, Zürich 35.50, Milano 8.10, London 830, Páris 9.85, Newyork 180, Belgrád 2.65.

ZÜRICHI NYITÁS. (Október 8.) Amsterdam 203.12.50, Newyork 522.50, London 2329, Páris 27.27, Milano 22.70, Prága 15.57.50, Budapest 0.0068, Belgrád 7.47.50, Bucarest 2.82.50, Varsó 1.0075, Bécs 0.0073.50.

= Érdekes Bankfuzió Timisoarán. A Bánát gazdaságára nézve nagyjelentőségű esemény történt ma délelőtt: a Temesvári Takarékpénztár és a Timisiana fuziója. A két bank ma külön-külön közgyűlést tartott. A Temesvári Takarékpénztár gyűlésén dr. Georgevici Lucian polgármester elnökelt és a gyűlés egyhangúlag hozzájárult a fuzióhoz. A Timisiana gyűlésén dr. Cosma Aurél, volt miniszter elnökelt. Az elnök bejelentette, hogy a belügyminiszterium hozzájárult a fuzióhoz, majd Oprea János vezérigazgató, a timisoarai Iparkamara elnöke előterjesztette a fuzió javaslatát. A javaslatot a közgyűlés egyhangúan fogadta el. Az alapítókét 20 millió lejről 50 millióra emelték fel és a fuzió véglegesen 1925. január elsején történik, amikor a két bank egyesült neve Timisiana Takarékpénztár és Hitelbank részvénytársaság lesz. Dr. Obadeanu képviselő indítványára a közgyűlés jegyzőkönyvi köszönetet szavazott dr. Cosma Aurél és Oprea

Jánosnak a fuzió körül szerzett érdemeikért.

= A magyar nagybankok a tőzsde megjavításáért. Budapestről táviratozzák: A budapesti tőzsde megjavítására a pénzügyminiszter kezdeményezése folytán a nagybankok 60, a középbankok 25 és a magánbankok 15 milliárdot ajánlottak fel. Az akciót a pénzügyminiszteri központ irányítja és szükség esetén közbelép, hogy az áreséseket megakadályozza.

= Ujabb kényszeregyezés. A rossz konjunktúra és gazdasági viszonyok ma ismét egy aradmegeyi kiskereskedőt kergettek kényszeregyezésbe. Az aradi törvényszékhez ma délelőtt Schwarcz Miksa Pecica-maghiara (magyar-pecskai) vegyeskereskedő nyújtott be kényszeregyezési kérelmet Sommer Nándor aradi ügyvéd útján. A kereskedő keleti tőke nélkül fogott az üzlethez és drága kölcsönökkel dolgozott. Ez azonban nem tarthatott sokáig és a hullámok összecsaptak a feje felett. Ennek is tulajdonítható, hogy a passzívák összege a négyszeresét teszi az aktívának. A passzívák 88000 lejt tesznek ki, míg az aktívák mindössze 22000 lejt érnek el. A hitelezők nagy része aradi cég. Ezek közül a legnagyobb összeggel Fleisz és Hirschfeld

10.622 lejjel. Klein B. Vilmos 10000 lejjel, Darvas Vilmos 12.310 lejjel, Schwarcz S. és Fia cég pedig 7500 lejjel van érdekelve. A kereskedőnek összesen 16 hitelezője van és követelésük 20 százalékát ajánlotta fel. A kényszeregyezési kérelem felett a törvényszék holnap dönt s ekkor nevezik ki a vagyongondnokot is.

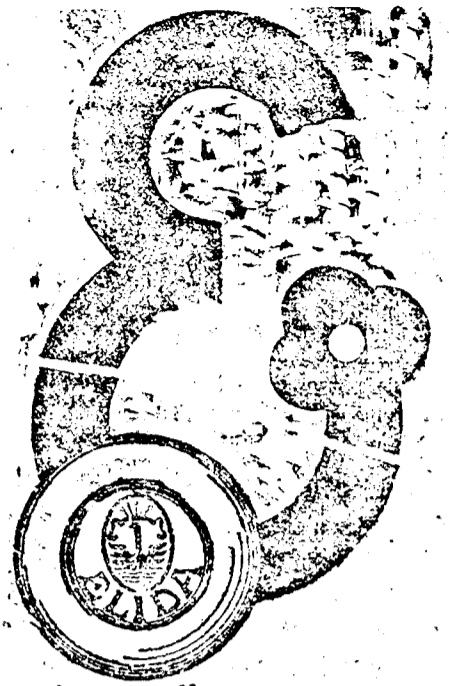
## Egy magyar művész tragikus halála.

Bér Dezső pesti rajzolóművész hirtelen meghalt a Mátyás-templomban.

Budapestről jelentik: A Mátyás-templomban a ma délelőtti ünnepi nagymisén tragikus haláleset történt. A meghívottak között volt Bér Dezső 49 éves rajzolóművész is. A mise alatt a művész hirtelen rosszul lett és összeesett. A körülötte állók kivitték a szabad levegőre, de mire a templomajtóhoz értek, Bér Dezső már meghalt. Azonnal értesítették a mentőket, akik kivonultak a helyszínére s megállapították, hogy agyvértdudulás okozta a hirtelen halált. A tragikus véget ért rajzolóművész holttestét a törvényszéki orvostani intézethez vitték. Bér Dezső halála egész Budapesten, de különösen a művészvilágban nagy meglepetést keltett. Eddig még nem történt intézkedés arra nézve, hogy mikor és hova temetik.

## MOZI

xx Nagy siker az Apollóban. „Síron túl” címen nagyhatású filmdrámát mutatott be tegnap az Apolló mozgószínház és a bemutató oly sikert ért el, amilyenre kevés példa volt. A darab megrázó témája, izgalmas eseményei és változatos jelenetei oly rendkívüli hatásúak, hogy ez az egyetlen film is alkalmas arra, hogy a magyar filmművészetet európai tőkelyűvé emelje. A darab fényes alkalmat nyújtott a magyar filmhirességek legkiválóbbjainak: Lilian Gray-nek, Pethes Imrének, Zilahy Gyulának, Pázmánének és



FÜRDŐSZAPORNA  
világhírű

Lloyd 2278

2653

Pázmán Ferencnek elismert tehetségük teljes kidomborítására. A nagy sikerű dráma péntekig marad az Apolló mozgószínház műsorán.

## INTOLERANCE?

xx Jön! „A két árva”. D'Ennery és Corman világhírű drámája. A vezető szerepeket, a két árvát a két Gish-testvér: Lilian és Dorety játsszák.

xx Az Uránia szenzációs repriz-előadása. Rég nem keltett film olyan érdeklődést Aradon, mint az „Ilona”, mely egyike a legszebb magyar tárgyú filmeknek. A hatalmas érdeklődésre való tekintettel a filmet az Uránia igazgatósága még két napig ma csütörtökön és holnap pénteken tartja műsorán. Így tehát még két napig lesz alkalma a közönségnek gyönyörködni Putty Lya, a legbájosabb filmdiva páratlan művészetében. Előadások kezdete fél 5, 6, fél 8 és 9 órakor.

xx Az „Ötödik osztály” című bájos diáktörténetet vetíti az Erzsébet mozgószínház ma, holnap és szombaton. A darabban a szerepet Loti Illa játsza.

KOPRO fésűfogó-sukólaté



Jön! Jön!  
**A két árva.**

D'Ennery és Corman világhírű drámája.  
Lilian és Dorety Gish-el.

